مرزه‌لی حسن افندی

معلم شهیر، طبیب میرآلای حسین رمزی بك
مرحومك متروكات قلمیه‌سی
اوچنجی كتاب

منتخبات حسین رمزی

وسیلهٔ انتباه

صاحب وناشری: نورالدین رمزی

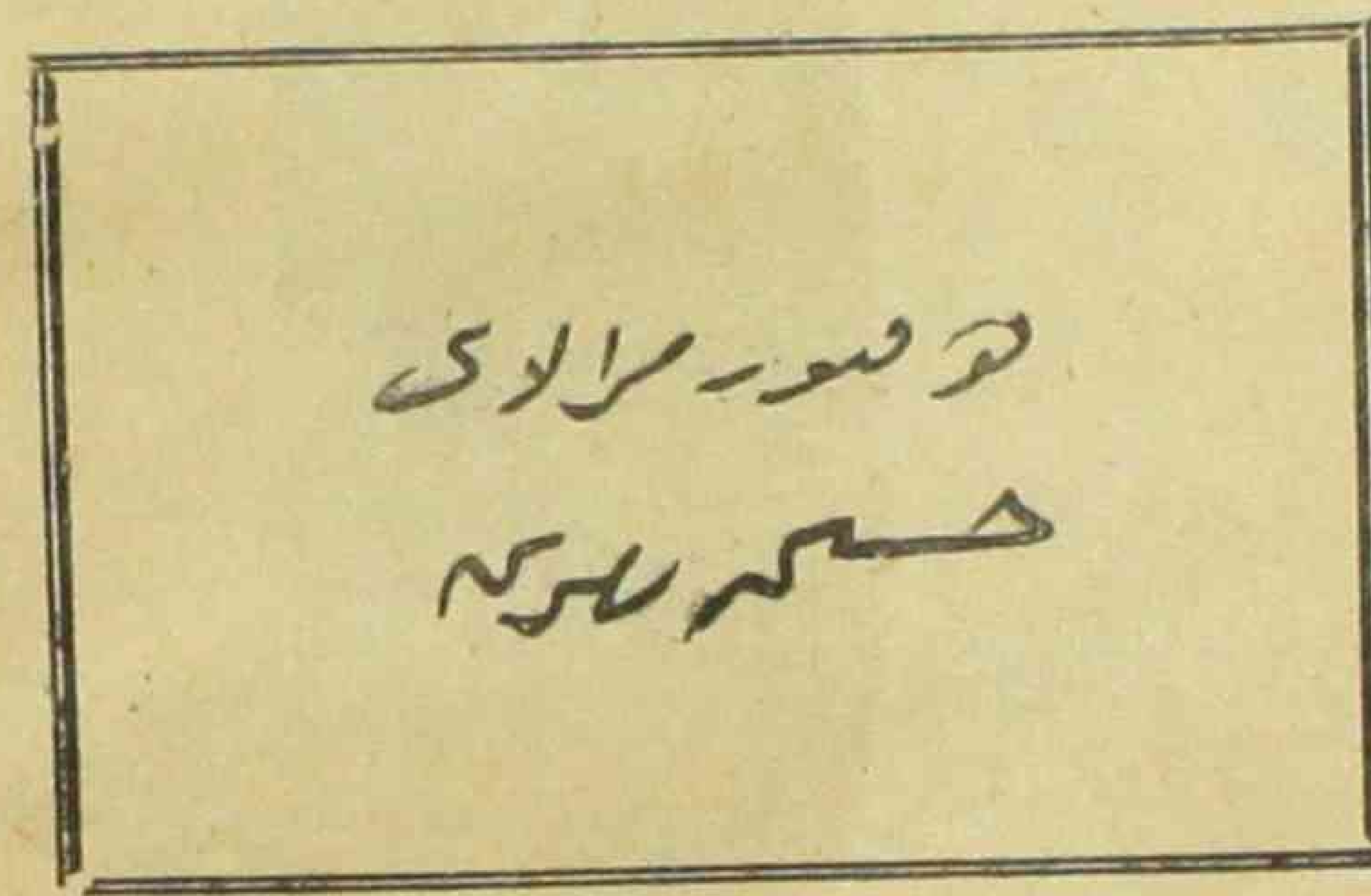
نظارت جلیلهٔ معارفك ١٥ محرم ٣١٨ تاریخلی و ٨١
نومرولی رخصتنامه‌سیله (آر آمادوریان) شركت
مرتبیه مطبعه‌سنده طبع اولنمشدر

درسعادت: ١٣١٨

معلم مرحومك پارسدن كوندرديكى برمكتوبندن
مخرج فقره‌در :

خلاصهٔ كلام ، اوغلم ! ازليت وابديت حقه مخصوصدر . مادى ، معنوى هرنه وارسه ارادهٔ لم يزليه سنه تابعدر . خلقت وحدوث عالم قبول ايديلنجه خالق لم يزلك ارادهٔ الٰهيه‌سيله مماتمز ، بعدالممات ينه ارادهٔ الٰهيه ايله ! كلا يه ميه جغمز بر طرز وصورتده تكرار خلق بيورلمقلغمزكه حشر ونشردر . بونلرك هپسنى درعقب اكلار ، تصديق وتقدير ايدرز .

شمدى سن ديرسڭكه : جناب‌الله بزى نه‌يه ياراندى ؟ خلقتمزدن حكمت الٰهى نه‌در ؟ مدت عمرمده آجى ، طاتلى شوقطرهٔ حياتى كوروب كچيرتمكميدر ؟ حالبوكه نمله برابر اطرافمده ميليونلرجه مخلوقات يشايور ، وعمرمه وحياتمه نسبتله‌پك آز

برزمان ایچنده کوچوب کیدییورلر ، هیچ بر اثرلری قالمیور ! . . فی الحقیقه اویله‌در . بتون حیوانات ونباتات کسوهٔ حیاتنه بورینور ، جهانه کلیر ، مدت معینه‌سنده دوکیلور ، قوریر ، کیدر .

فقط اوغلم ، حیوانات ونباتاتك حیاتیله حیات بشریه اره‌سنده پك بیوك فرقلر واردر . انلرك یارادلمسنه خلقت آدم سبب وعلت اولدی . چونکی حیوانات ونباتات کندولرینی بیلمز ، انسان ایله مقایسه ایدلسه پك چوق کیروده قالور .

عالمده کندینی بیلن انساندر . حتی انسانك ترکیبات بدنیه‌سی ، حیواناتك جملهٔ عنصریه‌سندن پك عالیدر .

انسان صاحب شعوردر . حیاتنی مدرکدر . یاپدیغنی بیلیر ایشتدیکنی اکلار . دردینی افهام ایدر . حاصلی طویار ، حس ایدر ، کولر ، اغلار . حیواناتده ، نباتاتده بونلر یوقدر . آنك ایچون علویت بشریه‌یه قائلز ، خالقمزه شکر ایدرز .

انسان حیاتنی سور . یشامسنی ایستر . عدمدن قورقار . حتی فنایاب اوله‌جغنی بیلیرده ینه اولومدن تحاشی ایدر .

اوغلم ، منتحرلر ارباب عقل واذعاندن دکلدر . انلردلی دیوانه‌در . جنت دنیلن اوادراك وشعورك مختل اولیشی بونلری اوورطه‌یه دوشورر . چونکه فکرك طغیانی‌ده جنتدر . اعتدال هرامورده شرط اعظمدر .

سوزمه کله‌یم :

جناب عادل مطلق حضرتلری دائرهٔ محدودهٔ حیات ایچنده انفاس معدوده ایله یشامق اوزره بنی دنیایه کوندردی . وبلا عوض وجود احسان ایلدی . کندیمی بیلوب ، اکلایجه بووجودی ، بووارانی محافظه ارزوسنی‌ده القا ایتدی . شوحالده محو ونابود اولمقلغم محقق اولان شوعالمده بوارزوی بقا قلبمزه نره‌دن کلییور ؟...

شبهه سز حیات جاودانیمزدن ، عمر مستقبلمزدن

کلییور . المزده ، اووجمزده شو حیات فانینك هیچ بر اثری اولماسه بیله ینه ارزوی بقا ، رهنمای عقبامزدر .

اوغلم ، شوراسنی ایی بیل که ، بو حرص ، بو ارزو بر عنایت الهیه‌در . شعور ایله کلور . انکله پایدار اولور . حیواناتده بك ده اثری کورلمز . محبت وجود ، ارزوی حیات بشقه بر حس آدمیدر .

جناب حق بوشنه هیچ برشی یراتماز . آنك عالمده لزومسز بر وجود یوقدر . هرشیئك بر لزومی ، بر عاقبتی واردر . مخلوقاتك هر برینه بر درجهٔ قدرت وقوت احسان بیورلمشدر . کیمده نقصان اولور ایسه آنده علامت عجز کورینور . هرشی بو قدرت وقوتله اولور . هر مقصد بونك درجه‌سیله الده ایدیلیر .

کافهٔ موجودات احسان ربانی اولان قوت وقدرتی قدر ایش کوریر ، کیمسه قدرتندن خارجه چیقامز . حیواناتده بونك تطبیقی قولایدر . بالقلر هوایه

چیقوبده بر کشای طیران اوله‌مز . قوشلر دکزلره ، کوللره کیروبده بالق کبی یشایامز . کیمسه‌دن قدرت وقوتندن خارج ایش بکلنیله‌مز .

ایشته اوغلم ، بوکا مقدرات الٓهیه دینور . سنك ایشتدیککك « قدر » بونك تعبیر دیکریدر .

انسان بر قوزی ، بر چیچکله قابل قیاس دکلدر فهم وشعوری واردر . اکا کوره نظر تدقیقه آلنمق اقتضا ایدر .

شعوری یرنده ، قلبی صاف برینه صوره‌لم ، ابتدا قلبندن باشلایه‌لم ؛ حیات نسجیه‌سنه کیره‌لم . اعماق قلبنه ، قصر حیاتنه طوغری کیده‌لم ، نه بولورز دیکرلرینك حیاتندن خبیر اوله بیله‌جك هیچ برشی ! .. حتی بك چوقلری تجربه‌سزلکله کندندن بیله خبردار دکلدر ، یالکز سعادت ویا نحوستنك سببنی بر آز سزر .

مورخلری اوقویه‌لم ، دیکله‌یه‌لم : روح حقنده برشی طویمادقلرینی کوریرز . هله کندمزی بیلنجه

برحس محبت طویارز . بو محبت وجودمزه منحصر اولدیغی کبی سائرلرینه‌ده منتقل اوله بیلور .

مثلا : پدره ، والده‌یه ، اولاده ، احبابه قارشی اوله بیلور . کذلك اموال واشیایه وافتخار وعزت نفس کبی شیلره دخی مرتکز اولور . بعضاً‌ده سودیکمز یالکز مولدمز ، یاصنعتمز ویاخود بشریتمز اولور . شو محبت حداعتدالی کچرسه حرکات نفسانیه‌یه تحویل ایدر .

اغراض نفسانیه‌سنه مغلوب اولمیانلر محبت وعشق ایله متحرکدرلر . بو محبت وعشقی بزه کیم ویردی ؟.. محبوبمز اولان شیلردنمی آلدق ؟ .. خیر ، بونلر بر بهانه‌در . چونکه سودیکم یالکز بکاکوره محبوبمدر . محبوب قلب حبیبی خلق ایده‌مز .

عشق ، سولمك ایچون خلجان قلبی ایجاب ایدن شیلره طوغار ، بزم کندی ذات ونفسمزی سومه‌مزده بویله‌در . زیرا بدن برشیدر . محبت قلبیه مزی تحلیل ایدرسه‌ك اجسام اشیاده محبوب

اولمغه قابلیت مادیه یوقدر . انجق ارادهٔ الهیه‌نك کافهٔ مخلوقاتده‌کی تأثیری ایله بو محبت حکمفرمادر . حتی مخلوقاتك بتون قوای محبتی طوپلانیر، خالقده جمع اولور . [چونکه اشیا مستهلکدر . محبت باقیدر]

والحاصل حیات بشریه‌ده ، قلوب بنی آدمده جولان ایدرشی محبتدر . بو محبت اولماسه هیچ برشی حاصل اولماز. مثلا : اولادینك علل وامراضه دوشمسی، انسانه آجلیغی وسائر تأثیرات طبیعیه‌سنی نسیان ایتدیرر . اکا امداده قوشار ، یورکی چارپار ، شاید وفات ایدر ایسه او بابانك یورکی نه‌لر اولور ؟ . . . بونلر محبت ازلیه اثاریدر . محبت قلبیه‌مزده وجود حقك علامت باهره‌سیدر .

وجود حقه ایمان ضروریدر . بو ایسه انسانی اخرتك وارلغنه ایمان ایتمکه سوق ایدر . آخرت محکمهٔ کبرادر . مخلوقات اورادن کچه‌جکدر. سلیم - القلب اولانلر ایویه ، کوتویه عقلی ایردیکی قدر

حکم ایتمکه مجبور بولنور . ایشته بوحکم دخی
محبت قلبیه‌سی کبی حقدن کلیر . چوجغك پدرینه
اطاعت وحرمتی ده بوحکم ازلی مقتضیاتندندر .

اشبو حکم ازلی دنیلن عدل ، هر زمان موجوددر .

عدل . کمسه‌یه ظلم ایتمامکدر .

ظلم ، برکمسه‌نك حقنی ویرمیوب تعدی ایتمکدر .

اکر قلب بشرده عدل اولمسه بشریت پایدار
اولمز . زیرا جهانده انسان ایچون ایکی شی واردر :
بریسی شفقت ، دیکری عدالتدر . بو ایکی شی
شیرازه بند عالمدر . انسان دائما یاپدیغی
ایشلرك نتیجه‌سنی بکلر . بو نتیجه عدل ایله‌در .
دنیاده منتظر اولدیغی مکافاتی بوله‌مز ایسه اخرتده
حقك عدالتیله الده ایدر .

بعدالموت روحمز نه اولور ؟ . .

روحك بقاسی تحقق ایدنجه شو سؤال وارد

خاطر اولور ، یعنی بدنمز لحده کیردکدن صکره
روحمز نه معامله کورر . فی الواقع اخرت واردر ،
دینجه اوراسی دار جزادر ، دنیله بیلورکه ، بو عالم
فانیدن کچر ، بو عالم امتحاندن کذران ایدر ایکن
حسنات ابرار وسیئات اشرار دار آخرته وار .
دیغمزده جزاسنی بوله‌جق دیمکدر .

فلاسفه وحکماء قدیمه بوراسنی مطالعه‌ایده‌رك
متاپسیقوسی قبول ایتمشلرده دیمشلرکه :

« بو عالمك عدم مساواتیله جزای عقبا
شایان دقتدر .

« قوهٔ حیاتیه بو عالمده ایبراندقجه ، قالبمز آرتق
بیهوشلغه دوشونجه اورادن خلاص اولان روح
بشر بشقه بر بدنه کچر ، یکیدن بر وسعت قازانیر .
اکر بو روح اولجه جسمنی ایو قوللاندیسه ایکنجی
سفرنده دها مکمل بر بدن وعضویت ویریلور .
شاید بو موهبهٔ الهیه‌یی ایلك سفرنده سؤ استعمال
ایلمش ایدیسه ایکنجیده دها اشاغی‌یه دوشر ،

حاصل کلام ، ولادت بشریه یا بر مکافات ویاخود
مجازات ایچون صورت المقدن عبارتدر . »

تاریخده شو مذهب باطل پك چوق حکمفرما
اولمشدر .

یونان قدیمده [فیثاغورث] مدرسه سنده ،
مصرده ، هندده وچینده بوکا دائر پك چوق
سوزلر سویلانلمش ، حتی زمانمزده بیله بعض مسلك
فلاسفه بورالری ناطق بولنمشدر .

قدمای فلاسفه دن [فلاطون] اشبو دورارواح
ایچون متبسمانه اظهار معلومات ایده رك نیجه برقاملیا
خلقنك افرادی ارهسنده بویله جه ارواح سابقه نك
رجعت ایلدیکنی سویلمشدر .

حتی :

« بدندن ارواح چیقنجه بر وسعت وفضاده
بولنور . شرائط جدیدهٔ بدنیه سنی انتخابه حقلی
بولنور . انتخابدن صکره یکی شرائط بدنیه سیله عالمه
کلور ؛ حتی فلان ذات اولجه بویله ایکن شمدی شویله

کلمشدر . مثلا [آغاممنون] قرتال ، [آجاقس] ارسلان
قیافتنده تکرار عالمه کلمشدر . »

قوله ذاهب اولمشدر . و :

« بردفعه شو انتخاب اجرا اولنجه ارتق ارواح
یکی مکاننده حالت سابقه سنی اونوتور . »

دیو بیان افکار ایلمشدر .

حکماء قدما بو یولده جاری اولان عقائد
وضمائرلری اوزرینه یکیدن عالمه کلمش اولان بر
وجود اسکی حالندن خبردار اولمینجه کورمش
اولدیغی عقوبت وسعادتدن ده بالطبع خبردار دکلدر .
اویله اولنجه چکدیکی محن ومشاق کندوسنك اولجه
عالمه کلوبده قازانمش اولدیغی استعداد ماحصلی
اولدیغنی درك ایده مینجه بویله تکرار کلمنك نه فائده سی
واردر ؟! هیچ !.. بو عادتا هذیان وفلاسفهٔ قدمانك
بوز اوزرینه تأسیس ایلدکلری بر بناء اعتقاددر .

اوغلم ، اوروپاده کی سیاحتمده وکورشدیکم
برطاقم انسانلرده بو یولده اعتقادلر مشاهده ایلدم .

لكن نه‌قائل سوزنى بيلور ، ونه‌ده مستمع مزاياسنه واره‌بيلور .

بوندن بشقه :

« ارواح بشر جسم آدميدن چيقدقدن صكره افلاك ونجومه طيران ايدر وعوالم علويه وسماويه‌يه كچر ؛ اوراده ، سكان كواكب آره‌سنده استعداد مكتسبه‌سنى ضايع ايتمامك ايچون تربيه كورير ، استكمال نواقص ايله كمالاتى بولور . ياخود ينه‌دوره دوشه بيلير . »

رأيى اتيان ايدنلردخى ورادر .

نجوم وكواكبده سياحتمزى قبول ايلمك خيالات شاعرانه‌يه طالمقدر .

« انسانك دائما بو محنت خانهٔ خاكدانده ساكن اولميوب‌ده كروبين سماويه ايله افلاكده‌ده بولنه‌جغنى قبول ايله قدرى آرتدقجه ارتمش اوليور . اخشام اولوب ظلمت ليـل اطرافى قاپلاينجه روى سماده پارل ، پارل پارلايان نجوم ، كميكلرينى لحـدلرده

صاقلاديغمز ابدانك ارواحنى جامعدر . اورادن حالمزه مترقب اوليرلر . »

ديرلر .

بو اعتقادلرله خيالمزى اوقشارز ، ذوق آليرز ، فقط براساس رصين متينه مؤسس اولمديغندن رؤيا كورمك ، صايقلامق نوعندندر .

حاصلى دور تسلسل ايله تكرار عالمه كلمك ، استكمال نواقص ايچون ارواحمزك بوكونده‌شو بدنمزه كيرمش اولديغنى قبول ايلمك اسكى قدمانك ذهاب باطلرندن بشقه برشى دكلدر .

زيرا هيچ بريمز اولجه‌ده بو عالمه كلديكمزى ، بر چوق وقت كچورديكمزى ، بعد الوفات تكرار بشقه برقيلغه كيرديكمزى ، صكره ينه رجعت وعودت ايلديكمزى بيلميورز ، اسكى زمانلرمزى تخطر ايده‌ميورز .

فلاكتزده‌لره مستحق اولديغى جزايى بولدى ، اصحاب سعادت ورفاهه اول كليشدكى حسناتنك

مكافاتنى كوردى ؛ ديو قبول ايتمك ، او نظرله باقمق قلب بشرده‌كى مرحمت وشفقت منابعنى سدا ايتمك ديمكدر ؟! .. بناءً عليه بز بو عالمه كلمه‌دن اقدم دها برچوق دفعه‌لر كلمش صكره بعد الوفات تكرار كلمش وبو قالبه كيرمشز ديو تقدير ايتمك ياكلشدر . هيچ اصلى يوقدر . بو سوز ايكى بيك سنه‌دن اقدم بو ياكلش فكره دوشن حكمانك سفسطه‌لريدر .

حتى ديرلركه :

— بويله مدت قصيره‌ده اولان عمرمز امتحان ايچون كافى اولمديغندن عدالت الٓهيه‌يه معادل كلمز ...

بونلره جواباً :

— زه‌يه نسبتاً كفايت ايتمز ؟..

ديرايسه‌ك :

— ابديته نسبةً عدم كفايه‌سنى سويلرلر .

بونك ايسه معناسى يوقدر : « انسانه ، بوقدر عمر كفايت ايتمه‌ايدى . جناب حق دها زياده عمر احسان ايدرايدى . حقه كوچلك يوقدر . بوقدرجق

قيصه برعمر امتحان ايچون كافيدر . » ديه‌رك جواب ويريرز .

فى الحقيقه هر بر آدم لياقت واستعدادجه بر راده‌ده دكلدر . بعضيسى پك چابوق انتباه ايدر بعضيسى‌ده غفلتده پك چوق امرار وقت ايدر . فقط انجام حال اويانور . اويانمز ايسه : « الناس نيام فاذا ماتوا انتبهوا » بيورلمش اولديغى كبى روحى بدنندن ايريلنجه اولوقت اويانور .

بو اعتقاد بحثى عجايب بحثدر . اولوم حالنه كلمش بر آدمه دنيلسه كه :

— سن اولنجه عدمه كيده‌جكسك ! . .

نه يپار ؟ . .

— واه ! واه ! يازق بكا ! . .

ديه اسف ايدر . ديكر بر آدمه‌ده ديسه‌ك كه :

— سن اولدكدنصكره قالبنك تركيبنده بولنان مواد ومعادن طويلنوب ــ فقط سنك قوهٔ حافظه وسائره‌ك محو اولديغى حالده يعنى سن كنديكى بيلمديكك

حالده ــ ينه دنيايه كله جكسك ، اسف ايتمه . . . اونه دير ؟ . .

— بن بو حاله واقف اولمدقدن صكره دنيايه ها كلمشم ، ها كلمامشم نه فرقى وار . . .

بو صكره كى اعتقاد ايله اولكنك اره سنده فرق يوقدر . هر ايكيسيده اعتقادسزلقدر

خيرات ، حسنات ، والحاصل افعال خيريه نك كافه سى كوزاوكنده تجسم ايدوبده سعادت بشريه نك بونكله حصولى قبول ايديلير ، وسيئات وافعال رديئه ده پيش نظرده حيوانات مضره ومهلكه كبى بر منظرهٔ دهشت آورله انسانى اخافه ايتديكى كوريليرسه انسان انتباه ايدر . برندن قاچار ، ديكرينه سالك اولور . بو حال بنى بشرك وسيله كماليدر .

شوراسىده بيلمليدركه ، انسان جناب واجب الوجودى قلب وروحى ايله تفكر ، مراقبه ايله تذكر ايده بيلور . فقط احتياجات بدنيه ، امر معيشت ، تلافىٔ مافات بدن بك چوق مشاغلى انسانك باشنه

طوپلار . انسان ييه جكه ايچه جكه ولباسه محتاجدر بونلرى استحصال ايچون صرف فكر ايتمكه وبدنيله چالشمغه مجبوردر . منافعنى تحصيله دوشر .

ايشته بزم سعادت ابديه دن محروميتمزى موجب اوله جق حالاته دوشمه مزه سبب مستقل اولان شيلر بو منافع ذاتيه مزك استحصالى ضرورتيدر .

قلب وروحمز الله ايله اولملى ، بدنه تعلقى مناسبتيله حوايج ضروريه استحصالى قلبى اس مشاغلندن محروم ايدر . نه يپالم ؟ . . منافع بدنيه مزى ترك مى ايده لم ؟ . . خير ! ترك ايتميه لم . مادام كه جناب حق بزى چيپلاق بو عالم ناسوته اخراج ايلدى . البسه كيمكه محتاج بولنديغمز كبى ابتدا سودامكه ، صكره ييه جك ييمكه ، دها صكره بقاى نوعمز ايچون عائله تشكيل ايتمكه مجبوريت طبيعيه مز واردر . البته بونلرك استحصالنه صرف مساعى ايده جكز . لكن ايشمزيالكز بو ماديانه منحصر قالميوب مبدأ ومعادمزى تفكر ايدهرك قلب وروحمزك حسيات بدنيه وعلايق

بشریه دن تجرد ایلدیکی آنده اویانجه تکرار بو
قالبی آرارز . لکن المزه کچمز . انك ایچون یالکز
منافعه خدمت ایتمیوب هر خصوصده ابنای جنسمزه
دخی خدمت ایتمکله رضای حقه طالب اولملی یز .
بوندن بیوك فضیلت اوله‌مز .

هله احوال عقبایی عقل ایله موازنه یه قالقمق
مذلقهٔ اقدامدر . انسانی ضلالته دوشورر .

انسان نه قدر عالم ، عاقل ، عارف ، کامل اولسه
معرفت ذات الهیده عاجزدر . و :

— یارب سن سنی بیلدیککی بن سنی بیله مم :
دیه رك عجزنی اعتراف ایله همان عبودیت
وعبادت ایتمکله قیام ایتملیدر .

جنـاب خالق لم یزل حضرتلری بزی بو عالم
امتحانه کتوردی . بورادن بقایه کیدرك مزرعهٔ
اخرت اولان دنیانك بزه نه حاصل ایلدیکنی اوراده
کوروب ، بولمق ، اکا کوره عقاب وحسابدن امین
اولمق ولطف وعنایت الهیه یه نائلیتمزی امید وار
بولنمق لازمدر .

مادام که بو عالمده یز ، نره دن کلوب نره یه کیده-
جکمزی بیلملی و بزی خالق وتکوین بیورمش اولان
جناب الله روحمزه ابدیت احسان بیورمش اولدیغندن
بودار امتحانده بزی کندی ارزومزه ترك ایتمدیکنی
اکلاملی یز . چونکه بوراسی بر دار امتحاندر . فی
الحقیقه نصل ایسترسه ك اویله حرکت ایتمك ایچون
هر برشی بزی محیطدر ، هر واسطه یی بولورز . فقط
حق ایله ده مرتبط دائما انك فیوضاتنی مقتبس
اولدیغمزی اکلانجه ذات پاکنه تذلل وتواضع ایتمکه
بر مجبوریت حصوله کلیر .

جناب مولا جمله مزی رضای الهیسنه موافق
افعاله موفق ایلسون آمین!...